

Trouw,
2 September 2006

BESMETTELIJK COMPLOTVIRUS

In Nederland en de VS twijfelen steeds meer mensen of de Amerikaanse regering wel de waarheid vertelt over 11 september. Ze denken dat die belang had bij de aanslagen, en er misschien zelfs de hand in had.

Maarten van der Zande ontmoette drie jaar geleden een activistische hiphopartiest in de Amsterdamse Melkweg. De Newyorker, bekend onder de naam Immortal Technique, gaf hem zijn cd. Op de hoes lagen George Bush, Donald Rumsfeld, Dick Cheney en Osama bin Laden samen in het presidentiële Oval Office. Alle vier vermoord, wegens hun gezamenlijke gruweldaad.

"Immortal Technique vertelde in een van zijn songteksten dat hij op 11 september 2001 de Twin Towers zag instorten alsof ze vol explosieven zaten", zegt Van der Zande (27). "Daarvoor moet er medewerking 'van binnenuit' zijn geweest."

Sindsdien heeft grafisch ontwerper Van der Zande veel over 11 september gelezen en bekeken, in de traditionele media, maar vooral ook op internet. Hij vindt het moeilijk om conclusies te trekken, maar één ding weet hij zeker: "Het officiële verhaal klopt van geen kant."

De laatste tijd zijn er volgens hem 'steeds meer wetenschappelijke bewijzen en documenten' die 'met enige logica' een complot blootleggen. Van der Zande: "Amerika is uit op wereldheerschappij, dat is geen geheim. Ze konden 9/11 maar al te goed gebruiken om de politiestaat uit te breiden en de controle over het Midden-Oosten te winnen."

Het was voor Van der Zande niet eens een schok. "Ik stond altijd al argwanend tegenover politici, en al helemaal tegenover Amerika."

Wie op internet rondkijkt, ziet eindeloos veel jongens (en meisjes, maar vooral veel jongens en mannen) zoals Maarten. Twijfelend, overtuigd, verkondigend.

Op online forums van alle mogelijke subculturen wisselen 'waarheidszoekers' hun 'bewijsmateriaal' uit. Adressen van websites, maar ook complete films, waarvan 'Loose Change' de populairste is. En alle bronnen wijzen dezelfde kant uit, want sites waarop de complottheorieën kritisch worden bevraagd zijn er nauwelijks - en ze ogen niet half zo gelikt. Wie begint met 'waarheidsvinding', belandt al snel in een tunnel met eenrichtingsverkeer.

Het beeld van 11 september als 'inside job' - bekokstoofd door elementen binnen de Amerikaanse regering - is al lang niet meer voorbehouden aan internetters. Kranten en tijdschriften besteden er steeds meer aandacht aan.

Menig 'believer', zoals de complotdenkers heten, kijkt reikhalzend uit naar een met veel tamtam aangekondigde 'Zembla'-uitzending. Het kan inmiddels zomaar gebeuren dat een collega of buurman je komt bekeren met een dvd'tje.

Hubert van der Want (26), redacteur bij een commercieel tv-programma, is onder de indruk van 'Loose Change': "Natuurlijk kan ik de feiten niet zelf nagaan, ik ben geen bouwkundige. Maar de officiële verklaringen klinken zo simpel en vaag, en de beelden in die documentaires liegen toch niet"

Van der Want geeft toe: "Ik denk dat ik eerder geneigd ben dit soort dingen te geloven, omdat ik Amerika toch al een fout land vind." Maar dat is geen reden om zijn visie te relativiseren. Daarvoor is hij toch te zeer overtuigd van de duistere drijfveren van Bush. Van der Want: "Zolang hij oorlog kan voeren, draait de Amerikaanse industrie."

De Nederlandse complotdenkers houden bijeenkomsten, komende maand in Arnhem en in Utrecht, georganiseerd door de site www.ditkannietwaarzijn.nl. De organisatoren streven zelfs naar deelname aan de verkiezingen - al zien niet alle believers daar heil in, getuige de vele negatieve reacties op de website.

Uitgeverij Lemniscaat presenteert de Nederlandse vertaling van het nieuwste boek van emeritus-hoogleraar filosofie en theologie David Ray Griffin, een van de zogenoemde 'Scholars for 9/11 Truth'. Dat zijn Amerikaanse academici die nader onderzoek naar de aanslagen willen.

De uitgeverij kondigt de avond met Griffin aan als 'een debat waarin het zal draaien om feiten, niet om speculaties en verdachtmakingen'. "Nederland is altijd een vrijplaats geweest voor andersdenkenden", zegt de uitgeverij. "Wij willen deze gevoelige kwestie ter sprake brengen in de beste traditie van vrijheid van meningsuiting en respect voor de mening van de ander."

Ook aan Nederlandse universiteiten stellen enkele wetenschappers vragen bij de officiële lezing van de gebeurtenissen op 11 september 2001. Aan de TU Delft mochten studenten de complottheorieën deze zomer onderzoeken in een studium generale. Rond 11 september presenteren zij hun bevindingen.

Aan de Radboud Universiteit Nijmegen doen Henk van Houtum en enkele van zijn collega's de complottheorie niet meer af als irreëel. Henk van Houtum, hoofddocent sociale geografie: "Het is bijna niet voorstelbaar, maar je moet niets uitsluiten."

Volgens Van Houtum wordt op internet vooral veel gepapegaaid. "De strijd gaat tussen de officiële waarheid en de tegen-waarheid. Beide kampen gebruiken dezelfde retoriek. Ofwel Osama is de duivel, ofwel Bush en zijn regering zijn fascisten, uitvoerders van een verborgen neoconservatieve agenda."

Van Houtum betwijfelt of de wetenschap wel echt onafhankelijk is, alle vragen durft te stellen. "De reactie van de regering-Bush op 9/11 heeft een dramatisch effect gehad op de wereldpolitiek. 'Als je niet vóór ons bent, ben je tegen ons', daar is de westerse wereld in meegegaan. Door troepen te sturen, door asiel- en veiligheidswetten aan te scherpen. Maar over de aanleiding zelf worden geen vragen gesteld."

Hij vindt net als de believers dat er meer onderzoek moet komen naar de rampdag zelf, want "het rapport van de commissie 9/11 geeft over veel zaken geen uitsluitsel". Daarnaast pleit hij voor meer onderzoek naar de Amerikaanse reactie op 11 september. Van Houtum: "Amerika heeft er belang bij de dag als een onomkeerbare wending te propageren, een totalitaire aanval op de vrijheid. Daar moet je op z'n minst sceptisch tegenover staan."

Dennis Lahey (33) was een van de Nederlandse pioniers van de 'complotbeweging', al haat hij de term 'complot'. Als D.C. Lama schrijft hij erover in magazines die in coffeeshops liggen, maakte hij met rapgroep Osdorp Posse het nummer 'Vragen aan George Bush' en heeft hij een radiocolumn in het nachtprogramma van Giel Beelen op 3FM.

"Ik was een van de eersten die er op de radio over zaten te blèren. Giel vond het op een gegeven moment te veel", zegt hij. "Hij wilde dat ik weer eens een ander onderwerp aansneed. Maar dat heb ik natuurlijk niet gedaan. Ik zie het als mijn plicht hierover te vertellen."

Dennis is blij dat 'de officiële waarheid' door steeds meer mensen wordt betwijfeld. Maar het zal nog lang duren, voordat iedereen 'de volle waarheid' ziet, denkt hij. Hij snapt dat wel. "Mensen hebben moeite zich in te leven in het kwaad. Na de Tweede Wereldoorlog zeiden de Duitsers 'Wir haben es nicht gewusst'. Ze konden al niet geloven dat de holocaust bestond. Zo'n besef heeft tijd nodig. Alles wat aan je fundament hakt, heeft tijd nodig. Dat de aarde rond is, werd ook niet meteen geaccepteerd."

Op veel vragen van complotdenkers zijn goede antwoorden gegeven. Dat de gebouwen loodrecht naar beneden zijn ingestort is volgens deskundigen goed verklaarbaar. De hitte mag onvoldoende zijn geweest om dragende constructies te doen smelten, ze was groot genoeg om metalen balken zo te verzwakken dat ze het begaven. Ook zijn er wel degelijk resten gevonden van het vliegtuig dat zich in het Pentagon boorde, en ook overblijfselen van passagiers.

Andere beweringen zijn eveneens overtuigend weerlegd. De aanhangers van de complottheorie beweren ook dat de Amerikaanse geheime diensten, zo ze de aanslag al niet zelf organiseerden, op de hoogte zouden zijn geweest en de kapers hun gang lieten gaan. Het is inderdaad bekend dat de diensten iets vermoedden. In de maand voorafgaande aan de aanslagen gonsde het van geruchten. Maar hier wreekt zich een probleem waarop alle inlichtingendiensten stuiten, vooral de grote: de overdaad aan informatie, aangelengd met desinformatie.

De informatie over verdachte vlieglessen in Florida kwam terecht in die poel van tegenstrijdige inlichtingen. Er zijn in zulke situaties vele sporen waartussen moet worden gekozen. Soms gokt een dienst goed en soms fout. Misschien waren 'foute sporen' niet eens echt fout maar wezen ze op alternatieve plannen, voor het geval 11 september zou mislukken.